

אלימות מתנחלים ופינוי מאחזים נובמבר 2009

מבוא

מאחז בדרום הגדה המערבית

מאז תחילת שנות השמונים, מהווה תופעת האלימות מצד מתנחלים ישראלים גורם מרכזי המערער את ביטחונם האישי ופוגע בפרנסתם של פלסטינים באזורים רבים של הגדה המערבית¹. במסגרת תופעה מתמשכת זו הופיע בשנת 2008 דפוס חדש של אלימות, המכונה בפי המתנחלים מדיניות "תג המחיר", שבמסגרתה המתנחלים ייגבו "מחיר" כנגד פלסטינים ורכושם בתגובה לניסיונות מצד רשויות ישראל לפרק מאחזים "בלתי מורשים"². דפוס אלימות חדש זה מעלה חששות נוספים בנוגע להגנה על אזרחים פלסטינים. דוח זה מהווה ניסיון ראשון לשרטט את קווי המתאר של חששות אלו ולהציע גישה מונעת, הכוללת מיפוי של הקהילות הפלסטיניות הפגיעות לאלימות מצד מתנחלים.

רקע

המאחזים הם התנחלויות קטנות שנבנו ברחבי הגדה המערבית מאז אמצע שנות התשעים, גם בניגוד לחוק הישראלי³. בדומה לכל ההתנחלויות הישראליות בשטח הפלסטיני הכבוש, המאחזים הינם בלתי חוקיים גם במסגרת החוק ההומניטרי הבינלאומי⁴. כפי שצוין בדוח רשמי של מדינת ישראל, בעלי תפקידים רשמיים שכיהנו בממשלות ישראל היו מעורבים באופן פעיל בהקמת המאחזים הבלתי מורשים⁵. נכון להיום, ישנם בין 90 ל-100 מאחזים⁶.

באפריל 2003, כחלק מהתחייבויות ישראל במסגרת השלב הראשון של "מפת הדרכים", הסכים ראש הממשלה לשעבר אריאל שרון לפרק את המאחזים שהוקמו לאחר תחילת כהונתו כראש ממשלה במרץ 2001⁷. בפועל, נעשה מעט מאד לקידום העמידה בהתחייבות זו⁸. בין מאי ויולי 2009, דיווחו אמצעי התקשורת הישראלים על כוונת רשויות ישראל לפנות 23 מאחזים אשר, לפי משרד הביטחון, עונים על ההגדרה שצוינה לעיל⁹.

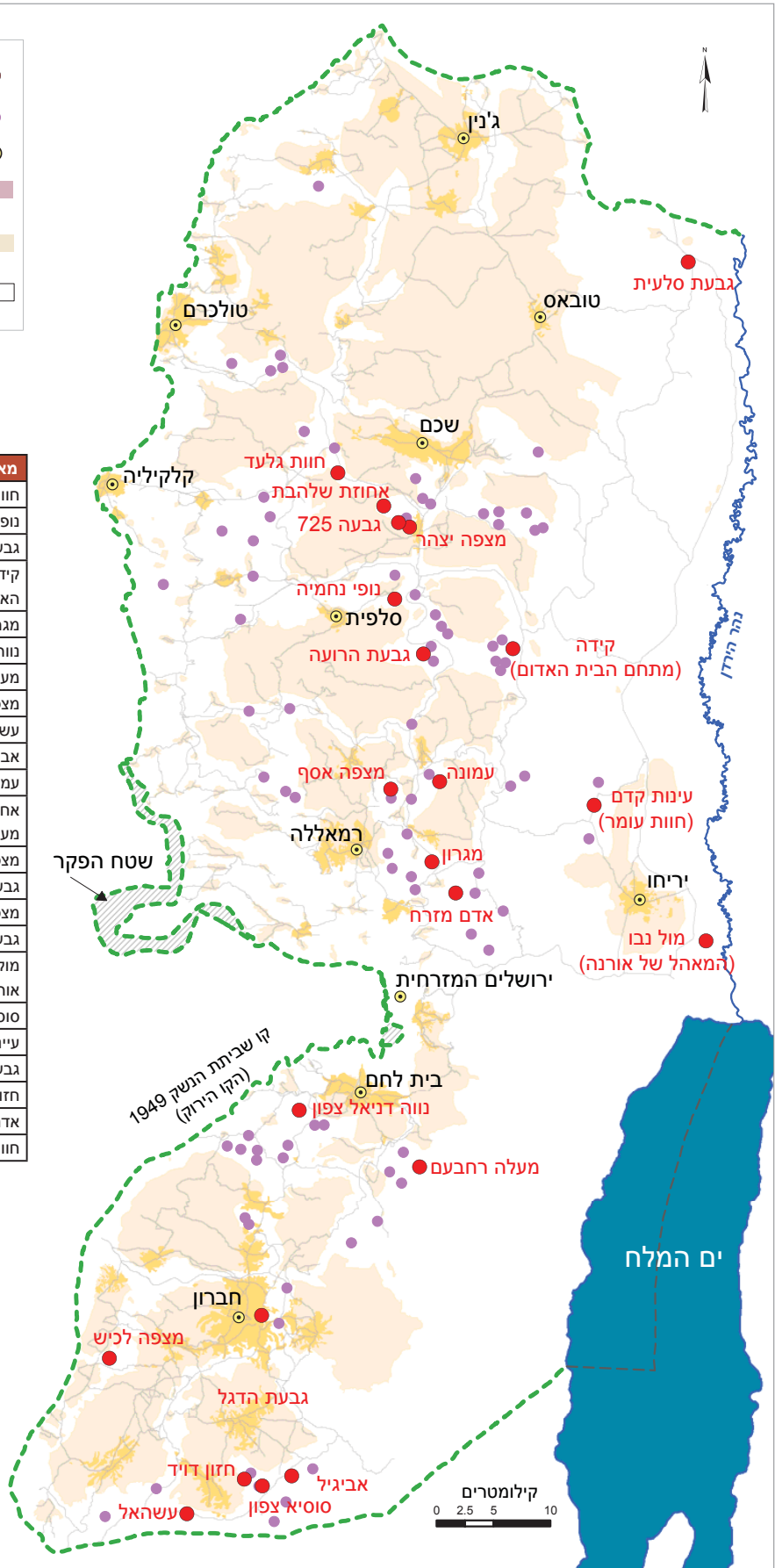
במסגרת מדיניות "תג המחיר", המתנחלים נוקטים במעשי אלימות שיטתיים, רחבי היקף וחסרי הבחנה כנגד אזרחים פלסטינים ואנשי כוחות הביטחון הישראליים, בעקבות כל ניסיון מצד רשויות ישראל לפנות מאחזים. היעד הכולל של אסטרטגיה זו הוא להרתיע את רשויות ישראל מפינוי המאחזים. בטווח המידי, מדיניות "תג המחיר" מיועדת להסיט כוחות וחיילים ישראלים מזירת הפינוי לאזורים אחרים, שבהם מתרחשות תקריות אלימות המצריכות את התערבותם¹⁰.

לדברי מספר קבוצות של מתנחלים קיצוניים, אסטרטגיה זו באה בעקבות כישלונם של המתנחלים לגייס די תומכים שיפעלו בשטח למניעת פינוי המאחזים, בייחוד כאשר פעילויות אלו נערכו ללא אזהרה מוקדמת. אי לכך, קראו ארגונים ופרטים

- מאחז המופיע ברשימת המאחזים המיועדים לפינוי
- מאחז שאינו מופיע ברשימת המאחזים המיועדים לפינוי
- ⊙ עיר פלסטינית מרכזית
- גבול חיצוני של התנחלות
- אזור A, B
- אזור C

התנחלות אם	מאחזים המיועדים לפינוי
קדומים	חוות גלעד
רחלים	נופי נחמיה
עלי	גבעת הרועה, עלי 762
שילה	קידה (מתחם הבית האדום)
מועצה אזורית כוכב בנימין	מגרון
נווה דניאל	נווה דניאל צפון
כפר אלדד	מעלה רחבעם
נגוהות	מצפה לכיש
מועצה אזורית הר חברון	עשהאל
מעון	אביגיל
עפרה	עמונה, עפרה מזרח
יצהר	אחוזת שלהבת, יצהר
בית אל	מצפה אסף, גבעה 857
מחולה	גבעת סלעית
יצהר	מצפה יצהר
יצהר	גבעה 725, דרום יצהר
מועצה אזורית ערבות הירדן	מול נבו (המאהל של אורנה)
סוסיא	סוסיא צפון
ייטב	עיינות קדם, חוות עומר
סוסיא	גבעת הדגל
קריית ארבע	חזון דויד (בית כנסת)
אדם	אדם מזרח
יצהר	חוות שקד

משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים
 קרטוגרפיה: OCHA-OPT, נובמבר 2009
 מאגר מידע: PA MoP, שלום עכשיו, יולי 2000—עדכון OCHA 08
 להערות, צרו קשר בדוא"ל: ochaopt@un.org, טל: +972 (02) 582-9962
 כתובת אתר: http://www.ochaopt.org

אלו ליציאה לפעולות "מחאה" בכל רחבי הגדה המערבית בעקבות, או לפני, כל פינוי או הריסה של מאחז, או של כל מבנה בודד בתוך מאחז, ללא קשר למיקום המדויק של המאחז בגדה המערבית¹¹. לדברי מתנחל ישראלי שצוטט באמצעי התקשורת: "עבור חורבן (של מאחז) בדרום הר חברון, נבעיר את השומרון (צפון הגדה המערבית) ועל מכולה שנהרסה ליד הר ברכה (התנחלות באזור שכם), נגבה מחיר בדרום הר חברון"¹².

אף על פי שמטרתה המוצהרת של אסטרטגיה זו היא למנוע פינוי מאחזים, ההתקפות הנערכות בהקשר זה משמשות גם לקידום מאמצי המתנחלים לרוקן אזורים מסוימים מאוכלוסייה פלסטינית. במספר מקרים שהתרחשו במהלך השנים האחרונות, התקפות שיטתיות מצד מתנחלים תרמו ישירות לעקירה המונית, זמנית או לצמיתות, של קהילות פלסטיניות שלמות¹³.

יישום מדיניות "תג המחיר" והלקחים שנלמדו

למרות שאף אחד מ-23 המאחזים שצינו לא פונה עד כה, מאז אמצע 2008, הרסו או פינו רשויות ישראל מבנים בודדים במספר מאחזים. חלק מפעולות אלו הציתו תגובות אלימות מצד המתנחלים. עקב מגבלות איסוף נתונים, וכן עקב הקושי לקבוע מהו המניע העומד מאחורי התקפות מסוימות, קשה לספק נתונים מדויקים ומקיפים בנוגע למספר התקריות הללו ולתוצאותיהן. עם זאת, הדוגמאות המובאות להלן, הכוללות חלק מהתקריות הבוטות והמובהקות ביותר במסגרת מדיניות "תג המחיר", מספקות תובנה מסוימת בנוגע למאפיינים של אסטרטגיה זו¹⁴.

- ב-4 בדצמבר 2008, לאחר מאבק משפטי ממושך, פינו כוחות הביטחון הישראליים בכוח קבוצת מתנחלים שהשתלטו על בניין (המכונה "בית רג'אבי") באזור העיר חברון המצוי בשליטת ישראל (H2). בעקבות הפינוי תקפו קבוצות של מתנחלים, שהגיעו לחברון מכל רחבי הגדה המערבית, פלסטינים ואנשי כוחות ביטחון ישראליים במספר אזורים בעיר ופצעו שישה פלסטינים, הבעירו כלי רכב, שטחים חקלאיים, בתים ואת תכולתו של מסגד. ראש ממשלת ישראל לשעבר, אהוד אולמרט, כינה את ההתקפות שביצעו המתנחלים בעיר חברון בשם "פוגרום"¹⁵.

מאוחר יותר באותו יום, קבוצות של מתנחלים הבעירו והסבו נזקים לרכוש פלסטיני, כרתו עצי זית וניקבו צמיגים של כלי רכב ב-12 מקומות לפחות ברחבי הגדה המערבית. במהלך שלושת הימים הבאים, במסגרת תגובת כוחות הביטחון הישראליים להתקפות, נסגרו חלק מהמחסומים המאוישים המרכזיים בנפות חברון ושכם למשך מספר שעות והוצבו מספר מחסומים "מדלגים" בנקודות אסטרטגיות במטרה למנוע כניסת מתנחלים לקהילות פלסטיניות, או את הצטרפותם למתנחלים שנמצאו בתחומי העיר חברון. פלסטינים שנעו באזורים המושפעים נאלצו לבצע עיקופים ארוכים כדי להגיע למחוז חפצם.

- לפי דיווחים, בלילה-31 במאי 2009, התקבלה בטלפונים הניידים של מאות מתנחלים הודעת טקסט (SMS), המזהירה כי כוחות הביטחון הישראליים עומדים לפנות את המאחז רמת גלעד, הממוקם ממזרח להתנחלות קרני שמרון (נפת קלקיליה). בבוקר המחרת, חסמו מתנחלים באמצעות פסולת בניין את כביש 55 הסמוך להתנחלות קדומים, יידו אבנים ותקפו נהגים פלסטינים שיצאו מכלי רכבם כדי להסיר את החסימה; שישה פלסטינים נפצעו. באותו יום, הבעירו מתנחלים כ-1,300 עצי זית ו-280 דונמים של גידולי חיטה ושעורה שבבעלות תושבי מספר כפרים פלסטינים המוקמים לאורך כביש 60, בקטע שבין ההתנחלויות קדומים ויצהר. פינוי המאחז לא יצא אל הפועל.

- ב-20 ביולי 2009, פינו רשויות ישראל מספר מבנים לא מאוכלסים בשלושה מאחזים בנפות רמאללה ושכם¹⁶, פעולות אלו הציתו גל של אלימות מצד מתנחלים באזור שכם, אשר נמשך במהלך מספר הימים הבאים. במהלך פרק זמן זה, מתנחלים ישראליים, חלקם רכובים על סוסים, הבעירו יותר מ-1,000 עצי זית שבבעלות חמש קהילות פלסטיניות (תל, מדאמה, בורין, עסירה אל קבליה וג'ית), חסמו מספר צמתים באזור ויידו אבנים לעבר כלי רכב פלסטינים שעברו במקום. התקריות גרמו לפציעתם של שני רוכבי אופנוע פלסטינים ולנזק לשישה כלי רכב. ב-23 ביולי, במסגרת

גל אלימות זה, נכנסו יותר מ-20 מתנחלים חמושים, תושבי מאחז הממוקם בקרבת ההתנחלות יצהר, לכפר הסמוך עסירה אל קבליה ויידו אבנים לעבר התושבים. האחרונים הגיבו בידי אבנים לעבר המתנחלים ובעקבות זאת, הגיעו כוחות הביטחון הישראליים אל המקום וירו רימוני הלם וגז מדמיע לעבר תושבי הכפר, אשר גרמו לפציעתו של נער פלסטיני.

- בבוקר ה-9 בספטמבר 2009, פינו הכוחות הישראליים מאחז קטן באזור הדרום מזרחי של נפת חברון (גבעת הדגל), אשר כלל מספר מבנים זמניים. מיד לאחר מכן, נכנסה קבוצה של עשרה מתנחלים, תושבי ההתנחלות סוסיא השוכנת במרחק של מספר מאות מטרים מזרחית למאחז, לשכונת אוהלים בכפר הפלסטיני הסמוך סוסיא, יידו אבנים ותקפו קבוצת תושבים; 15 בני משפחה אחת, ביניהם שלושה גברים, שתי נשים ו-10 ילדים, נפצעו כתוצאה מהתקיפה. לאחר שכוחות הביטחון הגיעו לזירת האירוע, המתנחלים עזבו את שטח הכפר; אף אחד מהם לא עוכב ע"י החיילים. המאחז הוקם מחדש עוד באותו לילה.

חלק מתקריות "תג המחיר" כללו גם תקיפה של פרטים המשרתים בכוחות הביטחון הישראליים. לדוגמה, כפי שדווח באמצעי התקשורת הישראלית באוקטובר 2008, במסגרת תגובתם לניסיון לפנות מבנים במאחז, שיסו המתנחלים כלב שתקף מפקד פלוגה ישראלי, שברו את ידו של סגן מפקד גדוד וניקבו את צמיגי מכוניתו של חייל מילואים¹⁷.

למרות שרוב אירועי "תג המחיר" שתועדו עד כה, לרבות הדוגמאות שלעיל, הסתיימו בפצועים בקרב הפלסטינים ובנזק משמעותי לרכוש, נראה שנכון להיום, היקף ההתגייסות בקרב המתנחלים הינו מוגבל באופן יחסי. ברוב המקרים, אלימות המתנחלים הייתה מרוכזת באזור המאחז המיועד לפינוי ולא התרחשה בכל רחבי הגדה המערבית, כפי שגורסת מדיניות "תג המחיר". יחד עם זאת, בהינתן ההיקף המוגבל של פעולות הפינוי שבוצעו עד כה ע"י רשויות ישראל, ניתן לצפות לרף אלימות גבוה באופן משמעותי בעקבות מבצע פינוי נרחב יותר.

המקרה השני מדגים מאפיין נוסף של התופעה: פינוי של מאחז אינו תנאי הכרחי לפריצת אירועי "תג מחיר". לאור העובדה שהיעד המרכזי של אסטרטגיה זו הינו מניעת פינוי המאחזים, מתקפות "תג מחיר" יכולות לפרוץ גם בעקבות הודעה, או אפילו שמועה, בדבר פינוי הצפוי להתרחש.

כפי שעולה משלוש הדוגמאות הראשונות שלעיל, תקריות "תג המחיר" יכולות לפגוע בחופש התנועה של הפלסטינים. הפגיעה יכולה לנבוע מפעולות המתנחלים עצמם, הגובים "מחיר" ע"י חסימת צמתים ויידו אבנים לעבר כלי רכב פלסטינים; מתגובת כוחות הביטחון הישראליים, שעשויים להטיל הגבלות תנועה במטרה להכיל את האלימות; או משילוב של שני הגורמים. סוגים אלו של תקריות גישה מתרחשים ברוב המקרים לאורך כבישים ובצמתים הממוקמים בסמוך לקהילות שנפגעו מהתקפות המתנחלים, ולכן הם מחריפים את הקשיים שעמם תושבי הקהילות נאלצים להתמודד.

בתרחיש תיאורטי הכולל סדרה רחבת היקף של תקריות אלימות ביותר, ניתן להניח שקשיי גישה אלו יימשכו מספר ימים רצופים. ההשפעה של התפתחות מסוג זה עלולה לכלול, בין היתר: עליה במספר הנפגעים כתוצאה מאי יכולתם של התושבים להימלט מהקהילות המותקפות; הידרדרות מצב בריאותם של פרטים הזקוקים לגישה מיידית או סדירה לשירותים רפואיים הממוקמים מחוץ לקהילותיהם; מחסור במים עקב אי יכולתן של מיכליות מים להגיע לקהילות שאינן מחוברות לרשת המים, בייחוד במהלך הקיץ, לאחר מיצוי רוב מקורות המים הטבעיים.

היעדר אכיפת החוק

החשש מפריצה של גלי אלימות מצד מתנחלים ומהאופן שבו ישפיעו על האוכלוסייה הפלסטינית קשור גם לאכיפה בלתי מספקת של החוק מצד רשויות ישראל.

מתוקף היותה הכוח הכובש, ישראל נושאת באחריות, במסגרת החוק הבינלאומי, להבטחת הסדר וביטחון הציבור בשטח הכבוש, וכן להגנת האוכלוסייה האזרחית מפני כל איום או מעשה אלימות¹⁸. בנוסף לכך, למרות שבמסגרת הסכמי

החובה לתת דין וחשבון חותר תחת המאמצים לצמצם את תופעת אלימות המתנחלים בטווח הארוך ופוגע בזכויות הקורבנות למיצוי הדין עם הפוגעים בהם.

קצינים ישראלים בכירים הביעו חששות בנוגע להתרחבות תופעת אלימות המתנחלים. להלן דברים שאמר אלוף פיקוד המרכז לשעבר, האלוף גדי שמני, לפני שנה:

*"יש עלייה באלימות היהודית ביהודה ושומרון. בעבר היו מעורבים בכך עשרות בודדות. היום מדובר בכמה מאות אנשים (...). המאות הללו עושים פעולות קונספירטיביות נגד פלסטינים ונגד כוחות הביטחון. זו תופעה מאד חמורה. (...) אנחנו נאלצים להסיט לשם כך את מאמצינו מתחומים אחרים. אלה שוליים שהולכים ומתרחבים, כי הם נהנים מגיבוי של חלק מהמנהיגות, גם הרבנית וגם הציבורית, אם באמירה מפורשת, אם בשתיקה"*²⁶.

לפי דיווח שפורסם בתקשורת הישראלית, המטכ"ל הורה לאחרונה על הקמת "צוות אבטחה לתגובה מהירה" שתפקידו יהיה למנוע "חיכוכים ואלימות בין מתנחלים, כוחות הביטחון ופלסטינים"²⁷. לא ניתן לאמוד בשלב זה את משמעות ההחלטה, ואין בנמצא נתונים לגבי היקף כוח האדם שיוקצה לצוות זה ומועד כניסתו לפעילות.

עד כה, הצעד המשמעותי ביותר שנעשה בשטח היה ההחלטה לפרוס כוחות ביטחון (בדרך כלל שניים או שלושה גדודי מג"ב) במהלך עונת המסיק, שמשימתם המפורשת הינה להגן על חקלאים פלסטינים העובדים בסמוך להתנחלויות מסוימות. צעד זה הביא לצמצום מספר התקריות של תקיפה פיזית מצד מתנחלים אשר הסתיימו בפצועים. יחד עם זאת, כמעט ולא הייתה לו השפעה על היקף ההתקפות כנגד רכוש דוגמת מטעי זיתים ותוצרת חקלאית.

מיפוי הקהילות והכבישים הפגיעים

במטרה לשפר את מוכנותם של הגורמים הרלוונטיים ולתרום להגנת הפלסטינים, זוהו ומופו הקהילות הפלסטיניות הניתנות להגדרה כפגיעות לאלימות מתנחלים במסגרת תרחיש של פינוי מאחז בינוני עד גדול.

אוסלו הועברו מספר סמכויות ביטחוניות לידי הרשות הפלסטינית (רש"פ), ההסכמים מנעו מכוחות הביטחון של הרש"פ כל סמכות לאכוף את החוק על אזרחים ישראלים. סמכות זו נותרה בידי ישראל¹⁹.

היעדר אכיפה מספקת של החוק והיעדר אחריותיות בכל הנוגע לאלימות מתנחלים צוינו שוב ושוב, מאז תחילת שנות השמונים, ע"י ועדות רשמיות של מדינת ישראל וכן ע"י ארגוני זכויות אדם²⁰. למרות שגופים אלו זיהו מספר גורמים התורמים למצב זה, הדוח הנוכחי יתמקד בכישלונם החוזר ונשנה של כוחות הביטחון הישראלים להתערב ולמנוע התקפות מצד מתנחלים בזמן אמת, כולל ההימנעות ממעצר של מתנחלים חשודים בזירת האירוע.

בין הסיבות העיקריות לכישלון זה ניתן למנות את המסר המעורפל שמעבירים ממשלת ישראל והדרג הצבאי הבכיר לאנשי כוחות הביטחון הפועלים בשטח, בנוגע לסמכותם ואחריותם לאכוף את החוק על המתנחלים הישראלים²¹. כפי שצוין בדוח רשמי של מדינת ישראל שפורסם ב-2005, "ככלל, חיילי צה"ל אינם מעוניינים להיות שוטרים; ועוד יותר מכך אינם מעוניינים ליטול חלק בעימות בין המתנחלים לבין הפלסטינים על קרקעות ושליטה בשטח"²². למעשה, בדיקות רבות העלו שרבים מהם סבורים שתפקידם, בכל הנוגע למתנחלים, מוגבל להגנתם מפני תקיפות מצד הפלסטינים²³. לכך יש להוסיף את הזדהותם האידיאולוגית של חלק מהחיילים עם תנועת ההתנחלות - תופעה שהובילה למספר מקרים של סירוב פקודה לקחת חלק בפעולות של אכיפת החוק⁴².

מימד נוסף של הכשל המתמשך בתחום אכיפת החוק הינו היעדר נשיאה באחריות מצד מתנחלים ישראלים המבצעים התקפות כנגד פלסטינים ורכושם. שני הגורמים המרכזיים לכך הם הרתעת הקורבנות הפלסטינים מהגשת תלונה רשמית למשטרת ישראל, ועקב כך מניעת פתיחה בחקירה, ומאמצי חקירה בלתי מספקים מצד משטרת ישראל בנוגע לתלונות שכבר הוגשו. ביולי 2008, דיווח ארגון זכויות אדם ישראלי שיותר מ-90 אחוזים מתיקי החקירה הקשורים להתקפות מצד מתנחלים והנתונים במעקב הארגון נסגרו ע"י משטרת ישראל ללא הגשת כתב אישום כנגד החשודים⁵². היעדר

למטרת תוכנית היערכות זו, "קהילה" יכולה להיות יישוב או כפר שלם (כגון הכפר ברין, נפת שכם), אזור או שכונה מסוימים בתוך יישוב (כגון שכונת באב אל זאויה של העיר חברון) או אשכול של מספר כפרים קטנים (כגון מסאפר יאטה, נפת חברון).

התוצאה היא רשימה של 83 קהילות המונות יחדיו כמעט 250,000 בני אדם, המפוזרות על פני שלושה אזורים של הגדה המערבית, אשר זוהו כפגיעות במידה בינונית או רבה²⁸.

לאור מרכיב הגישה של תקריות האלימות מצד מתנחלים, משרד OCHA גם זיהה ומיפה 26 צמתים וקטעי כביש שבהם סביר להניח שתנועת הפלסטינים תשובש או תיחסם, מתוכם שבעה באזור הצפוני, שבעה באזור המרכזי ו- 12 באזור הדרומי²⁹.

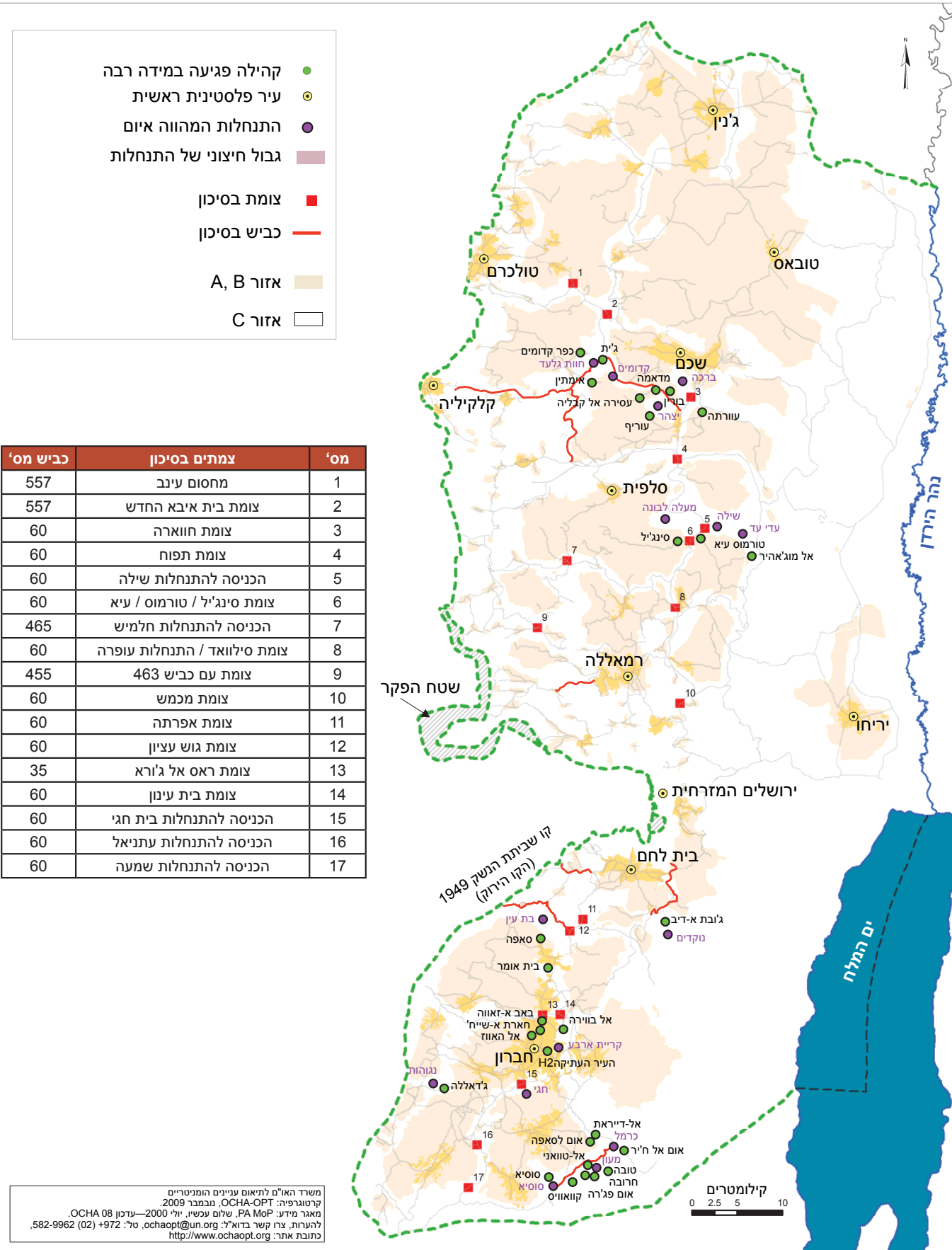
הרשימה הראשונית נבנתה על סמך ניסיונם של צוותי השטח של OCHA והוצלבה לאחר מכן עם מספר מקורות נוספים, ביניהם מאגר הנתונים של OCHA בנושא הגנה על אזרחים, דיווחים שוטפים של ארגונים לא ממשלתיים ישראלים ופלסטינים, אמצעי התקשורת ומועצות הכפרים הפלסטינים. עבור כל אחת מהקהילות שנבחרו, זוהתה ההתנחלות הישראלית שמהווה את מקור הסכנה לחיכוך. בנוסף, נאמדה מידת הפגיעות של כל אחת מהקהילות – רבה או בינונית – על בסיס שלושת הקריטריונים הבאים:

- (א) תדירות האלימות: האם הקהילה הושפעה באופן קבוע מאלימות מתנחלים במהלך שלוש השנים האחרונות?
- (ב) חומרת האלימות: האם אלימות המתנחלים גרמה לפצועים או לנזק רחב היקף לרכוש במהלך שלוש השנים האחרונות?
- (ג) בידוד הקהילה: מהו המאזן הדמוגרפי בין האוכלוסייה הפלסטינית והישראלית באזור הקהילה, וכמה רחוקה הקהילה ממרכז אוכלוסייה פלסטיני ראשי?

קהילות פלסטיניות הפגיעות לאלימות מתנחלים

נובמבר 2009

של נתיבים מרכזיים וסגירת אזורים חקלאיים, אינם פוגעים באוכלוסייה הפלסטינית באופן בלתי מידתי;

4. לאמץ את כל האמצעים הדרושים כדי להבטיח העמדה לדין של מתנחלים ישראלים המבצעים פשעים כנגד אזרחים פלסטינים;

לבסוף, לאור העובדה שנוכחותם הבלתי חוקית של ההתנחלויות והמאחזים הישראלים בתחומי הגדה המערבית הכבושה היא הגורם המרכזי העומד בבסיסה של תופעה אלימה זו, על רשויות ישראל לנקוט בצעדים הדרושים לציות לחוק הבינלאומי ולהחלטות הרלוונטיות של מועצת הביטחון של האו"ם בנושא זה.

לאור החששות שפורטו לעיל ובהינתן התחייבותיה של מדינת ישראל במסגרת החוק הבינלאומי, על רשויות ישראל לאמץ את כל האמצעים הנדרשים למניעה, עד מרב המידה האפשרית, של התקפות מצד מתנחלים ישראלים כנגד אזרחים פלסטינים ורכושם, בתגובה לפינוי מאחזים. אמצעים אלו כוללים, בין היתר:

1. להבטיח שכל הכוחות הישראלים בשטח יתודרכו בנוגע לסמכותם ומחויבותם לאכוף את החוק על מתנחלים ישראלים ולהגן על אזרחים פלסטינים מפני אלימות מתנחלים;

2. להקצות את הכוחות הדרושים לביצוע סיורים אפקטיביים בכל האזורים הסמוכים לקהילות הפגיעות, לפני יציאה לפעילות הקשורה למאחזים;

3. להבטיח שכל האמצעים שאומצו במטרה למנוע או להכיל אלימות מתנחלים, בייחוד חסימה

הערות סיום

1. לפרטים נוספים על מאפייני התופעה והשפעתה, ראו דוח OCHA, חסרי מגן: אלימות מתנחלים נגד אזרחים פלסטינים ורכושם, דצמבר 2008.
2. ארגוני המתנחלים מכנים מדיניות זו גם בשם אסטרטגיה של "ערבות הדדית", המתייחס למאמץ הקולקטיבי הנדרש כדי למנוע את פינוי המאחזים.
3. לפי חוות הדעת בעניין מאחזים בלתי מורשים (המכונה גם "דוח ששון" על שם המחברת, עו"ד טליה ששון), שפורסם ב-2005, מאחז בלתי מורשה הוא התנחלות שנבנתה ללא עמידה באחד או יותר מהקריטריונים הבאים: א) ממשלת ישראל קיבלה החלטה להקים את ההתנחלות; ב) המפקד הצבאי הוציא צו המגדיר את שטח השיפוט ההתנחלות; ג) להתנחלות יש תוכנית מתאר שאושרה ע"י רשויות התכנון; ד) ההתנחלות הוקמה על אדמת מדינה או על אדמה שנרכשה ע"י ישראלים ונרשמה ברשם המקרקעין.
4. ראו סעיף 49, פסקה 6 של אמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה, 1949. מסקנה זו אושרה ב-2004 ע"י בית הדין הבינלאומי לצדק.
5. תקציר חוות דעת בעניין מאחזים בלתי מורשים, 31 במרץ 2005, ע"מ 27 - 34.
6. הנתונים המסופקים ע"י מקורות שונים אינם אחידים. זאת בעיקר עקב היעדר סף מוסכם להגדרת מבנה או קבוצת מבנים הממוקמים באתר נתון כמאחז. לפרטים נוספים ראו שלום עכשיו, מאחזים – קצת סדר בבלגן, יוני 2009.
7. ראו "מפת דרכים המבוססת על ביצוע לפתרון קבע של שתי מדינות לסכסוך הישראלי-פלסטיני, "התנחלויות", 30 באפריל 2003. מוצג (באנגלית) בכתובת: <http://www.mfa.gov.il/MFAPeace+Process/Guide+to+the+Peace+Process/A+Perforamance-Based+Roadmap+to+a+Permanent+Two-sta.htm>
8. יש לציין שבפברואר 2006, לאחר שהוציאו צווי הריסה, הרשו רשויות ישראל תשעה בתים במאחז עמונה (נפת רמאללה). ביצוע ההריסה הצריך את פינויים בכפייה של מאות מתנחלים ישראלים, שנאספו במבנים שנועדו להריסה, והיה כרוך בהתנגשויות אלימות ביניהם לבין כוחות הביטחון הישראליים. יתר המאחז, שכלל מספר מבנים נוספים, לא פונה והמשיך להתרחב במהלך השנים הבאות.

9. ראו לדוגמה, יואל מרקוס, "ישראל מתכננת לפנות את כל המאחזים הבלתי חוקיים בגדה המערבית ביום אחד", הארץ, 22 ביולי 2009. למרות שלפי חלק מהדיווחים, ממשרד הביטחון נמסר שישנם 26 מאחזים שהוקמו מאז מרץ 2001, פונו שלושה מהם בלבד, כך לפי דיווחים, במהלך 2008. לפרטים נוספים בנושא זה, ראו שלום עכשיו, מאחזים – קצת סדר בבלגן, יוני 2009.
10. ראו לדוגמה, רועי שרון, עמיר רפפורט ועמית כהן, "הגדה המערבית, שטח הפקר", מעריב, ע"מ 8, 8 באוגוסט (מהתרגום לבאנגלית של שירות 2008 INT). ראו גם, חגית רוטנברג, "מקבלי ההחלטות יחשבו פעם נוספת לפני האירוע הבא", בשבע, גיליון 29, יוני 2008; "ערבות הדדית היא המפתח לניצחון", קדומידע (עלון דו שבועי שמפרסמת המועצה המקומית של ההתנחלות קדומים), 28 ביוני 2008, ע"מ 11. שני הפריטים צוטטו בדוח יש דין "תשתית הטרור היהודי בגדה המערבית", 2 ביוני 2009.
11. כנ"ל.
12. מעריב, כנ"ל.
13. דוגמאות לקהילות אלו כוללות את אזור העיר חברון שבשליטת ישראל (H2); הכפרים הקטנים באזור מסאפר יאטה שבדרום מזרח נפת חברון; והכפר יאנון שבאזור שכם.
14. אלא אם מצוין אחרת, התקריות הבאות תועדו ע"י צוותי השטח של OCHA והופיעו בדוחות "הגנה על אזרחים" השונים שפרסם משרד OCHA.
15. "אולמרט: כיהודי אני מתבייש במראות של יהודים היורים לעבר ערבים, אין לי הגדרה אחרת למה שראינו אלא פוגרום", הארץ, 11 בדצמבר 2008.
16. פינוי המבנים התבצע במאחזים מצפה דני (בקרב התנחלות מעלה מכמש, נפת רמאללה), נופי ירדן ועדי עד (בקרב התנחלות שילה, נפת רמאללה).
17. עמוס הראל, "האלוף שמני: עלייה דרמטית באלימות המתנחלים", הארץ, 2 באוקטובר 2008.
18. לעיון במקורות הנכללים במסגרת החוק ההומניטרי הבינלאומי, ראו בעיקר סעיף 43 של תקנות האג בדבר הדינים והמנהגים של מלחמה ביבשה (1907); וסעיף 27 של אמנת ג'נבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (1949). לעיון במקורות הנכללים במסגרת חוק זכויות האדם הבינלאומי, ראו סעיפים 6 ו-7 של האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (1966).
19. ראו נספח 1 (פרוטוקול בנושא היערכות מחדש והסדרי ביטחון) של הסכם הביניים הישראלי-פלסטיני בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (המכונה גם אוסלו ב' או הסכם טאבה) משנת 1995.
20. לעיון בסיכום של הדוחות הרשמיים ראו OCHA, חסרי מגן: אלימות מתנחלים נגד אזרחים פלסטינים ורכושם, דצמבר 2008, ע"מ 11; ראו גם יש דין, מראית חוק – אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית, יוני 2006.
21. ראו תקציר חוות דעת בעניין מאחזים בלתי מורשים ("דוח ששון"), 31 במרץ 2005, ע"מ 25 – 26; ראו גם יש דין, מראית חוק, פרק 3.
22. חוות דעת בעניין מאחזים בלתי מורשים, 31 במרץ 2005, ע"מ 259.
23. ראו לדוגמה, בצלם, צילומים מהשטח, מתנחלים פושטים על עסירה אל קבליה ותוקפים תושבים, ספטמבר 2008. מוצג בכתובת <http://www.btselem.org>.
24. ראו לדוגמה, רועי שרון, "פינוי, ההטעה והמחבל המדומה", מעריב, 28 באוקטובר 2008 (על פי תרגום לאנגלית של שירות INT) ע"מ 8. ראו גם יגיל לוי, "צה"ל מתפורר", הארץ, 5 בנובמבר 2008.
25. ראו יש דין, "אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בשפ"כ", גיליון נתונים, יולי 2008.
26. עמוס הראל, "האלוף שמני: עלייה דרמטית באלימות המתנחלים", הארץ, 2 באוקטובר 2008. ראו גם, אנשיל פפר, "אלוף פיקוד מרכז היוצא, גדי שמני: להוקיע את הגורמים הקיצוניים בגדה", הארץ, 21 באוקטובר 2009.
27. יעקב כץ, "יחידה צה"לית חדשה תיאבק במתנחלים הקיצוניים", ג'רוזלם פוסט (אנגלית), 24 בספטמבר 2009.
28. לעיון ברשימה המלאה והמפורטת, ראו נספח. האזור הצפוני כולל את נפות ג'נין, שכם, טובאס, טולכרם, קלקיליה וסלפית; האזור המרכזי כולל את נפות רמאללה, יריחו וירושלים; האזור הדרומי כולל את נפות בית לחם וחברון.
29. לרשימה המפורטת של הצמתים וקטעי הכביש, ראו נספח.

קהילות פגיעות במידה רבה

מקור הסיכון*	אוכלוסייה	אזור	קהילה
חרסינה	450	דרומי	אל בוויירה
שילה ומאחז עדי עד	2,500	מרכזי	אל מוג'אהיר
יצהר	2,400	צפוני	עסירה אל קבליה
מעון ומאחז חוות מעון	350	דרומי	אל-טוואני
תל רומיידה ובית הדסה	4,000	דרומי	אזור באב א-זאויה (העיר חברון – H1)
בת עין	800	דרומי	בית עומאר (האזור המערבי והצפוני)
ברכה ויצהר	2,300	צפוני	בורין
קריית ארבע והתנחלויות העיר חברון	35,000	דרומי	אזור H2 (של העיר חברון)
קריית ארבע	3,000	דרומי	אזור חריית אל שיח' (העיר חברון – H1)
חגי	2,500	דרומי	אזור האווז (העיר חברון – H1)
קדומים וחוות גלעד	2,400	צפוני	אימתין
נגוהות	50	דרומי	משפחת ג'דאללה
נוקדים	150	דרומי	ג'ובת א-דיב
קדומים	3,000	צפוני	כפר קדום
ברכה ויצהר	1,750	צפוני	מדאמה
מעון, סוסיא והמאחזים הסמוכים	1,200	דרומי	מסאפר יאטה (12 כפרים קטנים)
בת עין	1,200	דרומי	סאפה
מעלה לבונה ושילה	5,500	מרכזי	סינג'יל
סוסיא	250	דרומי	סוסיא
שילה	3,900	מרכזי	טורמוס עיא
כרמל	150	דרומי	אום אל ח'יר
יצהר	3,000	צפוני	עוריף

* אלא אם צוין אחרת, השמות בעמודה זו מתייחסים להתנחלות ישראלית.

מקור הסיכון*	אוכלוסייה	אזור	קהילה
עופרים ובית אריה	2,000	מרכזי	עבוד
מתנחלים הנוסעים בכביש 60	4,300	מרכזי	אל עוג'ה
קדומים	750	צפוני	אל פונדוק
גוש התנחלויות גוש עזיין	500	דרומי	אל ג'בעה
רועי ובקעות	200	מרכזי	אל חדידיה, חומסא ומחול
דולב וטלמון	1,200	מרכזי	אל ג'ניה
משכיות		מרכזי	אזור אל מליח
טלמון	3,500	מרכזי	אל מזרעה אל קבליה
אספר	100	דרומי	אל-כנוב
חלמיש	600	מרכזי	אל-נבי סאליח
כרמל ומעון	1,600	דרומי	אל-רפעיייה ואל-דייראת
שימעה ומאחז עשהאל	200	דרומי	אל-סמוע (האזור הדרומי)
עלי	2,400	צפוני	אל-סאווייה
מתנחלים הנוסעים בכביש 443	1,400	מרכזי	אל-טירה
איתמר	5,700	צפוני	עוורתה
מתנחלים הנוסעים בכביש 443	900	מרכזי	בית עור אל פוקה
נחליאל	3,200	מרכזי	ביית אילו
עפרה, בית אל ומאחז מצפה אסף	2,200	מרכזי	ביתין
מאחז מגרון	2,200	מרכזי	בורקה
מעלה עמוס	600	דרומי	קהילות סביב מעלה עמוס
מאחז מגרון	5,500	מרכזי	דיר דיבואן
רבבה	3,150	צפוני	דיר איסטיה
חלמיש	900	מרכזי	דיר נידהאם
דולב וטלמון	2,200	מרכזי	דיר איבזי
תקוע	250	דרומי	החלק המזרחי של תוקוע
מתנחלים הנוסעים בכביש 90	1,100	מרכזי	עין אל ביידה
דולב וטלמון	850	מרכזי	עין קיניה
כוכב השחר		מרכזי	עין סאמיה
עפרה ומאחז עמונה	3,100	מרכזי	עין יברוד
קדומים וחוות גלעד	650	צפוני	פרעתה
ביקורי מתנחלים	3,100	צפוני	חאריס

* אלא אם צוין אחרת, השמות בעמודה זו מתייחסים להתנחלות ישראלית.

חזמה	מרכזי	6,450	גבע בנימין (אדם)
חוסאן (האזור המערבי)	דרומי	350	ביתר עילית
עיראק בורין	צפוני	800	ברכה
ג'בעה	מרכזי	3,300	גבע בנימין (אדם)
ג'וואיה	דרומי	100	מעון
ג'ינספוט	צפוני	2,100	קדומים
ג'ית	צפוני	2,200	קדומים וחוות גלעד
קרדלה	מרכזי	200	מתנחלים הנוסעים בכביש 60
ח'אלת זכריה	דרומי	600	גוש התנחלויות גוש עציון
ח'רבתה באני חארית'	מרכזי	3,000	נעלה, ניל"י, דולב וטלמון
כיפל חאריס	צפוני	3,300	ביקורי מתנחלים
מכמש, מג'אהיר אל-דיר	מרכזי	1,500	מעלה מכמש
הרובע המוסלמי (העיר העתיקה, ירושלים המזרחית)	מרכזי	26,400	עמותת עטרת כוהנים
נעלין	מרכזי	4,800	ניל"י
קבלאן	צפוני	7,150	רחלים
קאריות	צפוני	2,300	עלי ושילה
קוסרה	צפוני	4,300	מגדלים
ראבוד, אבו אל אורקאן	דרומי	1,500	עתניאל
ראס קרקאר	מרכזי	1,700	דולב וטלמון
דרום בית אומאר, צפון נאלחול	דרומי	500	כרמי צור
סארה	צפוני	2,500	חוות גלעד
שייח' ג'ראח (ירושלים המזרחית)	מרכזי	4,400	עמותת נחלת שמעון
סילוואד	מרכזי	6,400	עפרה ומאחז עמונה
סילוואן וראס אלעמוד (ירושלים המזרחית)	מרכזי	27,000	העמותות אלע"ד ועטרת כוהנים, מעלה הזיתים
תל	צפוני	4,300	חוות גלעד
אום אל עמאד	דרומי	150	עתניאל
וואדי אל ג'רוס	דרומי	500	חרסינה וקריית ארבע
וואדי פוקין	דרומי	600	ביתר עילית
וואדי כאנה	צפוני	50	קרני שומרון
יאנון	צפוני	100	איתמר